

สรุปผลการเข้าพบเพื่อหารือเกี่ยวกับ การเจรจาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย - ญี่ปุ่น ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2549

ผู้มาประชุม

1. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และผู้เกี่ยวข้อง

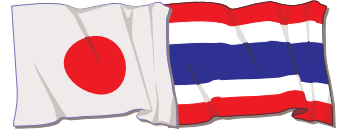
1.1 ศ. เสน่ห์ จามริก	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประธาน
1.2 นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
1.3 นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	ผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
1.4 นายสุชชัย เมธาวีกุล	รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
1.5 นางสาววราภรณ์ เจนาคม	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและนิติธรรม
1.6 นางสาวบังอร จงเลิศตระกูล	สำนักวิจัยและนิติธรรม
1.7 นายสมนึก ชัยวณิชยา	กลุ่มช่วยอำนวยความสะดวก
1.8 นายไพฑูรย์ สุขเกิด	เลขานุการประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2. ผู้รับผิดชอบในการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย - ญี่ปุ่น

2.1 นายพิศาล มาณวพัฒน์	รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ หัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น
2.2 นายวีรชัย พลาศรัย	รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
2.3 นางวิลาวรรณ มิ่งคละชนกุล	กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
2.4 นางสาวอาจารย์ ศรีรัตนบัลล์	สำนักงานเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น
2.5 นางสาวธัญญา คำจันทน์	สำนักงานเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น
2.6 นายสิทธิกร ฉันทแดนสุวรรณ	สำนักงานเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น
2.7 นางสาวกนกวรรณ เกตุชัยมาศ	สำนักงานเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น
2.8 นายจิรพล ภัคดีประเสริฐ	สำนักงานเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น

เริ่มประชุมเวลา 14.30 น.

ศ. เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกล่าวต้อนรับ นายพิศาล มาณวพัฒน์ รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศและคณะ และดำเนินการประชุมหารือ สรุปผลได้ดังนี้

1. เจตนากรณีในการศึกษาตรวจสอบการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย - ญี่ปุ่น

ศ. เสน่ห์ จามริก กล่าวถึงเจตนากรณีในการศึกษาตรวจสอบเรื่องการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า เนื่องจากได้รับหนังสือร้องเรียนจากกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA WATCH) ว่าการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น อาจมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนอย่างกว้างขวางและรุนแรงในหลายด้าน จึงเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้งานกระบวนการยุติธรรมมีความสมบูรณ์ขึ้น รวมทั้งมีความตั้งใจช่วยให้งานของรัฐบาลมีความสมบูรณ์และชอบธรรมมากขึ้น ในกรณีนี้ จึงยินดีที่จะได้หารือกันเป็นเบื้องต้น

2. วัตถุประสงค์ในการขอเข้าพบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายพิศาล มาถนอวัฒน์ แจ้งวัตถุประสงค์ในการขอเข้าพบในวันนี้ว่า เนื่องจากได้รับหนังสือของกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA WATCH) สอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น พร้อมทราบบว่า กลุ่มศึกษาดังกล่าวได้มีหนังสือ ร้องเรียนประธาน กสม. เพื่อขอให้ตรวจสอบในแง่ผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนอย่างกว้างขวางและรุนแรงในหลายด้าน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่กลุ่มได้ขอให้กลไกที่มีอยู่ทำงานร่วมกันเพื่อทำให้เกิดความรอบคอบเป็นประโยชน์ที่สุด

จึงขอเรียนชี้แจงในเบื้องต้นว่า ใน 4 ปีที่มีการศึกษา การเจรจา การทำประชาพิจารณ์และการพบปะกลุ่มคนเท่าที่สามารถทำได้เต็มที่ สรุปได้ว่า ผลของความตกลงไม่น่าจะมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนไม่ว่าจะเป็นอย่างกว้างขวางหรือรุนแรงใดๆ ทั้งสิ้น ตรงกันข้ามผลของความตกลงนี้จะทำให้ชาวนา เกษตรกร ประชาชนที่ไม่เคยได้รับโอกาส กลับจะได้รับโอกาสมากขึ้น เช่น เกษตรกรที่ขาด

ความรู้ในเรื่องของการทำเกษตรเพื่อส่งสินค้าที่มีคุณภาพไปจำหน่ายที่ญี่ปุ่นมีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับช่องทางที่จะเข้าสู่ตลาดทำให้มีโอกาสเพิ่มรายได้ หรือบุคคลที่ต้องหลบซ่อนประกอบอาชีพในญี่ปุ่นโดยไม่สมัครใจหรือแห่งความเป็นมนุษย์ มีโอกาสหากได้รับการฝึกอบรมที่ถูกต้องสามารถทำงานในญี่ปุ่นโดยถูกต้องและได้รับการคุ้มครองและสวัสดิการโดยไม่ต้องหลบซ่อนอีกต่อไป

ในความพยายามอย่างที่สุดในการเข้าถึงประชาชนทั้งโดยผ่านสื่อ และการใช้กลไกในการสัมมนา หากมีเรื่องน่าสงสัยหรือน่าระแวง พร้อมทั้งจะอธิบายชี้แจง และหากคำชี้แจงไม่ชัดเจนจนกว่าจะเห็นร่างความตกลงที่เป็นภาษากฎหมาย ยินดีเปิดหน้านั้นให้ดู

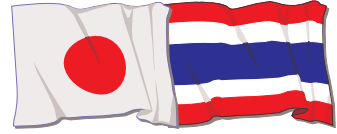
3. ประเด็นการทำความเข้าใจและหารือ

3.1 การพิจารณาเอกสารข้อเรียกร้อง (Text) กับกระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

นายพิศาล มานวพัฒน์ ชี้แจงว่า กลุ่มที่วิพากษ์วิจารณ์ได้กล่าวว่า เมื่อมีการเชิญมาหารือก็ไม่ได้รับร่าง Text เป็นเพราะขณะนั้นยังไม่มี Text และ Text ฉบับภาษากฎหมายบางบทเพียงยกร่างเสร็จเมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมา สำหรับ Text ที่ได้ร่างมาก่อน เช่น ความตกลงเรื่องความร่วมมือเกษตร ซึ่งเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อเกษตรกรไทยมาก ได้จัดส่งให้รัฐสภาทั้งสองสภาทันทีและนำลงในหนังสือข้อมูลเกี่ยวกับความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement) ซึ่งเป็น Text ที่ลงตัวนิ่งแล้ว ขณะเดียวกัน โดยคำนึงว่า Text เป็นภาษาอังกฤษและภาษากฎหมายก็จะมีการแปลเป็นภาษาไทยเพื่อความสะดวกในการที่เจ้าหน้าที่จะนำไปปฏิบัติและการนำเข้าสู่กระบวนการภายใน และหลังจากการประชุมทุกครั้ง จะมีการสรุปเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย และนำลงในเว็บไซต์โดยมีบทความสรุปข้อตกลงในแต่ละวันด้วย

คำจำกัดความหมาย “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน” ของกลุ่ม FTA WATCH หมายถึง การได้เห็น Text แต่เมื่อเชิญมาดูที่กระทรวงฯ ได้มีจดหมายปฏิเสธว่าการมาดูจะทำให้เกิดความไม่โปร่งใส โดยก่อนหน้านี้ได้เทียบหายไปสองปีไม่เคยมีหนังสือแสดงความเห็นใดๆ ถึงคณะเจรจา

ศ. เสน่ห์ จามริก มีความเห็นว่า ในส่วนนี้ปัญหาที่แท้จริงคือ กระบวนการในการเจรจา มิใช่การดู Text ที่ประชาชนไม่สามารถพิจารณาเป็นองค์รวมได้ซึ่งเป็นเรื่องปลายเหตุ ทั้งนี้ภายใต้สถานการณ์โลกปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในเชิงเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาคที่กระทบกระเทือนหลายกลุ่มและรัฐธรรมนุญฉบับปัจจุบัน ข่าวสารข้อมูลจึงเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากไม่เพียงแต่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติโดยรวมเท่านั้น แต่เป็นความมั่นคงของมนุษย์ด้วย ดังนั้นหากระหว่างกระบวนการเจรจามีการ information ทำให้ประชาชนมีโอกาสได้รับทราบข้อมูลและแสดงความคิดเห็น เพื่อคณะทำงานได้รับฟังและนำมาปรับระหว่างการเจรจา มิใช่มารับทราบเมื่อมีการสรุปเสร็จเรียบร้อยแล้วซึ่งทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ และเมื่อไม่มีการเริ่มต้นกระบวนการดังกล่าว มาถึงขณะนี้การขังน้ำหนักต้องอาศัยผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยโดยเฉพาะ Text เป็นเอกสารที่ต้องการการย่อยโดยตรง จึง

ขอให้จัดส่งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องได้มีโอกาสย่อยเพื่อความเข้าใจและสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ต่อไป

นายบัณฑิต เศรษฐศิโรตม์ เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า ความตกลงที่ทำขึ้นเกิดเป็นผลผูกพันที่มีผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบต่อประชาชนอย่างกว้างขวางในหลากหลายอาชีพ ไม่เฉพาะแต่ FTA WATCH หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หลักการคือ เมื่อรัฐบาลจะทำความตกลงผูกพันเช่นนี้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบทราบและหลักการนี้ควรจะได้รับ การตอบสนองต่อประชาชนกลุ่มดังกล่าวมิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งถือเป็นจุดใหญ่ใจความสำคัญ จึงมีข้อเสนอว่า การเปิดเผยข้อมูล Text ฉบับภาษากฎหมายเป็นสิ่งที่ต้องทำ และเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ควรมีคำอธิบายที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณา Text ได้ด้วย

นายพิศาล มานวพัทธ์ ชี้แจงว่า ในเบื้องต้นมีการคุยกับญี่ปุ่นอยู่ 18 เดือนว่าจะมีผลกระทบใดบ้างโดยไม่มีเจราจา และนำผลของการคุยมาเขียนบทความ จัดสัมมนาอภิปราย โดยเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งกลุ่ม FTA WATCH เข้าร่วมและเปิดสำนักงานฯ เชิญให้นักวิชาการ FTA WATCH และเอกชนเข้ามานั่งติดตามได้ทุกวันแต่ไม่มีใครมา รวมทั้งเชิญ FTA WATCH ให้ร่วมเดินทางไปญี่ปุ่นเพื่อหารือตัวแทนเกษตรกรญี่ปุ่นเกี่ยวกับความร่วมมือเพื่อประโยชน์ทั้งสองฝ่าย แต่ได้รับการปฏิเสธ จึงออกไปพบปะกับชาวไร่ในจังหวัดต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น ชาวสวนดอกไม้ ชาวไร่กระเจี๊ยบเขียวและกระเจี๊ยบหวาน มะม่วง มังคุด เป็นต้น โดยทำประมาณ 4 - 5 เดือนและนำผลข้อสรุปไปใช้ในการเจรจา จึงหวังว่าได้ตรวจสอบกับกลุ่มคนมากพอ ถ้าตรวจสอบไม่มากก็เนื่องจากสุดความสามารถที่จะไปหาได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศญี่ปุ่นที่ไม่มีการปรึกษาภาคประชาชน มีเพียงการรับใบสั่งจาก Mitsubishi Nippon Steel และ Toyota เท่านั้น ดังนั้นไทยซึ่งเศรษฐกิจไม่ใหญ่เท่าญี่ปุ่นและเสียเปรียบในเรื่องการต่อรอง มีอำนาจในการต่อรองเพราะได้จาก NGO สื่อมวลชน และพรรคฝ่ายค้าน และกระบวนการนี้เปิดตั้งแต่วันแรกที่ทำหน้าที่เมื่อ 4 ปีที่แล้ว ซึ่งความพยายามต่างๆ ที่ได้ดำเนินการเปิดกว้างมากกว่าที่กรอบกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 กำหนด และมีเจตนาภรณ์ที่จริงใจ จึงไม่ยากให้มีความรู้สี่กระแวงสงสัย

ในส่วนของ Text ที่มีได้จัดส่งให้ เนื่องจากยังไม่นิ่งและมีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแก้ไขค่าตลอดเวลา โดยได้แจ้งกลุ่ม FTA WATCH ว่า Text อาจจะมีก่อนวันลงนามสักคืนหนึ่ง แต่คำที่แก้ไขไม่กระทบสาระสำคัญ และสาระสำคัญอยู่ในหนังสือข้อมูลเกี่ยวกับความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่นทั้งหมด ซึ่งได้มอบให้กลุ่ม FTA WATCH เป็นเวลาหลายเดือนแล้ว แต่ไม่เคยได้รับการติดต่อสอบถามรายละเอียดข้อสงสัยแต่อย่างใด

นางสาวธัญญา คำจ่านงค์ ชี้แจงเพิ่มเติม เกี่ยวกับการเชิญผู้แทน FTA WATCH ร่วมเดินทางไปพบเกษตรกรญี่ปุ่น ซึ่งหลังจากพูดคุยกัน กลุ่ม FTA WATCH ยืนยันว่า ถ้าหากจะร่วมเดินทางด้วย จะต้องเปิดเผย Text ที่ได้มีการเจรจามาทั้งหมดก่อน ซึ่งขณะนี้เพิ่งเริ่มเจรจา จึงยังไม่มีกรอบ

แต่ครั้งนั้น กระทรวงฯ เห็นว่า เรื่องความร่วมมือด้านเกษตรจะเป็นประโยชน์ น่าจะมาช่วยกันทำ ช่วยกันยกร่าง ซึ่งน่าจะช่วยสร้างความไว้วางใจและเป็นพื้นฐานให้ทำงานร่วมกันได้ ดังนั้นขณะนี้มีเอกสารข้อมูลที่น่าสนใจมากมาย หากมีข้อคิดเห็นใดๆ ต่อสาระ คณะเจรจา ก็ย่อมจะพร้อมรับฟัง

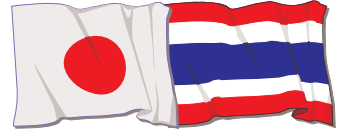
นางวิลาวรรณ มังคลธรรณกุล ซึ่งแจ้งเพิ่มเติมว่า เรื่อง Text ได้ดำเนินการไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับทางราชการ การที่ต้องเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับ Text ไว้เป็นความลับเนื่องจากยังอยู่ในช่วงการเจรจา หากเปิดเผยอาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์และนโยบายทางเศรษฐกิจ แต่ส่วนใดที่กระทรวงฯ ได้ทำไว้แล้วสามารถเข้าไปดูได้ ส่วนที่ไม่เปิดเผยก็เป็นไปตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งไม่เพียงแต่คุ้มครองประชาชนเท่านั้น แต่คุ้มครองในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วย

3.2 การดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 224

นางวิลาวรรณ มังคลธรรณกุล กล่าวชี้แจงในประเด็นข้อกฎหมายว่า กระทรวงการต่างประเทศ ในฐานะที่เป็นส่วนราชการ มีกรอบในการดำเนินการคือ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ระเบียบบริหารจัดการที่ดี และกฎหมายอื่นๆ ในการดำเนินการเจรจาและการทำสนธิสัญญาจะพิจารณากรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจในการทำและดำเนินการในกรอบนั้น คือรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกรณีการจัดทำ FTA ไทย - ญี่ปุ่น ในกระบวนการของการเจรจาไม่บังคับว่าจะต้องเข้ารัฐสภา และเมื่อเจรจาเสร็จเรียบร้อยแล้วจากการพิจารณาพันธกรณีที่รองรับกับญี่ปุ่นพบว่า อยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่ไทยมีอยู่ครบถ้วน ดังนั้นจึงไม่ต้องเสนอรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ แต่มีข้อเสนอแนะว่าหากต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมประชาพิจารณ์ควรหาข้อบ่งชี้ของรัฐธรรมนูญโดยไม่ใช้กฎหมายผิดข้อ

ศ. เสน่ห์ จามริก มีความเห็นว่า การตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 224 ว่าจะเสนอรัฐสภาหรือไม่เป็นปัญหา และโดยที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประสงค์จะทำงานเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จึงคิดว่าไม่ควรนำมุกกฎหมายมาว่ากันจนเกินความจำเป็นในขณะนี้ ประกอบกับในเวลานี้มีการตีความกฎหมายแต่ละมาตราแต่ละตัวอักษร โดยไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์ที่ยิ่งใหญ่ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ซึ่งบัญญัติมาจากผลของกระแสการปฏิรูปการเมืองเพื่อ 1) ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน 2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง และ 3) ส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงยึดถือตามเจตนารมณ์นี้ และการตีความมาตราต่างๆ ควรต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์นี้เสมอ เพื่อป้องกันการเกิดความวุ่นวายเนื่องจากประชาชนไม่ได้รับทราบข้อมูล

นายวีรชัย พลาศรัย กล่าวเสริมว่า คณะทำงานมีความเชื่อโดยบริสุทธิ์ใจว่าได้ทำงานอยู่ในกรอบที่ถูกต้องของกฎหมาย ส่วนปัญหาว่ากฎหมายนั้นสมควรปฏิรูปหรือไม่ ขอไม่เสนอความเห็น

3.3 การแก้ไขข้อตกลงก่อนการลงนาม เนื่องจากการเลื่อนกำหนดเวลาการลงนาม

ศ. เสน่ห์ จามริก เสนอว่า เมื่อกระบวนการได้ดำเนินการมาถึงขั้นได้ข้อตกลงที่ conclude เพื่อลงนามแล้ว หากจะมีการแก้ไขโดย Protocol สามารถทำได้หรือไม่

นายพิศาล มาณวพัฒน์ ชี้แจงว่า ขณะนี้ได้แจ้งฝ่ายญี่ปุ่นขอเลื่อนกำหนดเวลาการลงนาม โดยมารยาททางการเมืองที่รัฐบาลรักษาการไม่สามารถลงนามได้ เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ถือเป็นดุลพินิจของรัฐบาลใหม่ที่จะพิจารณา หากเห็นชอบในสารัตถะว่าดีมีประโยชน์ก็จะติดต่อฝ่ายญี่ปุ่นเพื่อกำหนดวันลงนาม ในส่วนของการแก้ไขนั้น トラบไตที่ยังไม่มีการลงนาม ในทางการเจรจาข้อตกลงทางการค้าเรียกว่า Single Undertaking คือ Nothing is agreed until everything is agreed หากรัฐบาลใหม่เห็นว่าเกษตรกรไทยได้น้อยไป ต้องการได้เพิ่มในบางเรื่อง เช่น แป้งมัน น้ำตาล สับปะรด ก็มีสิทธิที่จะต่อรองใหม่ แต่ต้องคำนึงถึงการขอเปิดของฝ่ายญี่ปุ่นในบางเรื่องที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน และไทยขอเปิดได้ทั้งหมด เช่น รถยนต์ เหล็ก ชิ้นส่วนยานยนต์ ทรัพย์สินทางปัญญา โทรมคมนาคม ประกันภัย และธนาคาร เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของรัฐบาลใหม่ว่า พร้อมจะเปิดหรือเจรจาอย่างไร นอกจากนี้ ก็คงต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลอีกหลายแสนครอบครัวที่เขาเพิ่งจะได้รับประโยชน์จากการทำข้อตกลงนี้อยู่แล้ว แต่จากการเปิดการเจรจาใหม่โดยใช้ระยะเวลาหนึ่ง เขาอาจไม่ได้รับสิทธิที่จะพึงได้นั้นด้วย

3.4 กระบวนการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

3.4.1 อำนาจในการตรวจสอบและการเข้าถึงข้อมูล

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน เสนอว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจตรวจสอบการทำงาน นโยบายต่างๆ ที่กระทบต่อสิทธิของประชาชนตามกรอบของรัฐธรรมนูญและโดยภารกิจตรวจสอบ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามกฎหมาย ส่วนเหตุผลของการรักษาความลับในการเจรจาของผู้ปฏิบัติงานก็เป็นไปตามกรอบของกฎหมายซึ่งจำเป็นต้องมี มิเช่นนั้น ข้าราชการจะทำงานลำบากเนื่องจากการบังคับบัญชาภายในหน่วยงาน ซึ่งหากเข้าใจตรงกันจะทำให้ไม่มีปัญหา ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารก็เคยได้ดูข้อมูล IMF เช่นเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยในส่วนที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ เพราะจะมีผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อประเทศชาติ เช่นเดียวกัน ข้อมูลเรื่อง Text ของการทำ FTA แม้เป็นข้อมูลที่กระทรวงการต่างประเทศไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชน แต่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถขอได้ ซึ่งตรงนี้เป็นจุดสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลที่ควรทำให้เกิดความเข้าใจกัน

นายวีรชัย พลาศรัย เสนอว่า กรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2542 ขอข้อมูลมาแต่ส่วนราชการปฏิเสธการให้โดยอ้าง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะมีกลไกในการดำเนินการอย่างไร

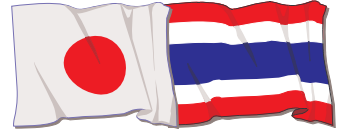
นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน ชี้แจงว่า รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบส่วนราชการต้องรับทราบและพิจารณา หากรัฐมนตรีเห็นชอบกับส่วนราชการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็เรียนนายกรัฐมนตรียุติและเสนอรัฐสภาว่าองค์กรไม่สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากกระบวนการไม่เปิดเผยข้อมูล

ศ. เสน่ห์ จามริก เสนอว่า หากส่วนราชการแจ้งว่าเอกสารขอให้ถือเป็นความลับทางคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะปฏิบัติตามนั้น จึงขอยืนยันว่าที่ขอ Text นั้นขอในนามของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเป็นข้อมูลที่สามารถจะนำมาวินิจฉัยได้จะได้มีความชัดเจนเนื่องจากเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องรับผิดชอบหาความจริงให้ปรากฏ และถือเป็นภาระระหว่างคณะทำงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน เสนอเพิ่มเติมว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องรักษาความลับเพราะหากเกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบ

นายพิศาล มานวพัฒน์ ชี้แจงว่า หากประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหนังสือถึงหัวหน้าคณะเจรจาก็ยินดีให้ความร่วมมือเต็มที่ภายใต้กฎหมาย และจะนำเรียนผู้บังคับบัญชาทราบ

3.4.2 การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2542 มาตรา 23

นางสาวอาจารี ศรีรัตนบัลล์ สอบถามว่า เนื่องจากในกลไกระหว่างประเทศ กรณีนี้ข้อร้องเรียนและมีกรรมกรระหว่างประเทศพิจารณา จะมีคำร้องเรียนว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายอย่างไร ในส่วนของเรื่องนี้การที่กล่าวว่าการทำความตกลงบางอย่างเกิดผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างกว้างขวาง ผู้ร้องเรียนต้องพิสูจน์ก่อนหรือไม่ว่า สิทธิอะไรที่ถูกกระทบและต้องพิสูจน์อย่างไร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงจะนำมาพิจารณา

นายพิศาล มادنวิพัฒน์ เสนอว่า หากผู้ร้องเรียนมี ground ที่ทำให้เขาเห็นว่ามีความเสียหายกับสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และ list มาให้ คณะทำงานจะได้ชี้แจงได้ตรงประเด็น หรืออาจเชิญผู้ร้องเรียนมาพูดคุยกันก็ได้

ศ. เสน่ห์ จามริก กล่าวว่า ขณะนี้ definition ของสิทธิมนุษยชนโดยองค์การสหประชาชาติ จะตีความค่อนข้างกว้างมากครอบคลุมสถานการณ์ของโลกโดยจะให้ความสำคัญไม่เฉพาะสิทธิของราษฎรและสิทธิทางการเมือง แต่ให้ความสำคัญต่อสิทธิในด้านของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมโดยเฉพาะและขยายไปถึงความยากจน กระบวนการพัฒนาประเทศ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามเมื่อวินิจฉัยแล้วคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคงต้อง specific ว่าละเมิดเรื่องอะไร

นางวิลาวรรณ มังคละธนกกุล เสนอว่า ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดว่า บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีสิทธิยื่นคำร้อง โดยทำเป็นหนังสือและต้องมีรายละเอียดคือ ชื่อและที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเป็นเหตุแห่งการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในส่วนที่ร้องเรียนว่าการทำ FTA ไทย - ญี่ปุ่น กระทบต่อสิทธิมนุษยชน คิดว่ายังไม่เป็นการบอกข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีการละเมิดอื่น เช่นการฆ่าล้างหมู่ ซึ่งเห็นชัดว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างไร จึงควรมีการระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ไว้ในคำร้องด้วย

ศ. เสน่ห์ จามริก ชี้แจงว่า แม้กรณีที่ไม่มีการร้องเรียน เช่น ข้อตกลงไทย - สหรัฐ เรื่องการจัดตั้งกองทุนวิจัยป่าเขตร้อน แต่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติวินิจฉัยเห็นว่า เป็นกรณีที่จะก่อความเสียหายกับประเทศชาติและทรัพยากร ก็สามารถหยิบยกมาศึกษาได้ เพราะการละเมิดสิทธิไม่ได้พิจารณาเฉพาะในแง่ของปัจเจกเท่านั้น และเมื่อศึกษาแล้วก็แจ้งไปที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศพิจารณารวมทั้งการจัดเวทีเชิญมารับฟัง หมายความว่า หากระหว่างดำเนินการสามารถเยียวยาได้ชัดเจนก็สามารถจบได้โดยไม่ต้องไปถึงขั้นตอนอื่น

นายวีรชัย พลาศรัย เสนอเพิ่มเติมว่า หมายความว่าไม่จำเป็นต้องไปถึงรายงานครั้งสุดท้ายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศ. เสน่ห์ จามริก ชี้แจงว่า เป็น process ที่พยายามหาจุดสรุปที่ลงตัว หากหน่วยงานของรัฐที่แจ้งไปไม่ take action ก็ส่งไปตามลำดับขั้น เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ใช่ศาล

3.4.3 ขั้นตอนการตรวจสอบ

นายวีรชัย พลาศรัย เสนอว่า ขอทราบเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและผลการตรวจสอบ และหากมีการตั้งคณะอนุกรรมการในแต่ละเรื่อง มีการคัดเลือกอนุกรรมการอย่างไร ข้าราชการมีส่วนเข้าร่วมได้หรือไม่ เพราะหากมีก็น่าจะเป็นประโยชน์เพื่อให้มีแง่มุมของทุกด้าน

ศ. เสน่ห์ จามริก ชี้แจงว่า เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะวินิจฉัยว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องร้องเรียนไว้ตรวจสอบ และมีหลายเรื่องที่มีการยุติเรื่อง หากวินิจฉัยว่าจะรับไว้ตรวจสอบจะมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินการตรวจสอบ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียน และจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมการชี้แจงรายละเอียดในที่ประชุมเพื่อการถ่วงถ่วงอีกครั้ง ซึ่งอาจเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ หลังจากนั้นจะแจ้งผลการตรวจสอบไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

นางวิลาวรรณ มังคละธนกุล สอบถามว่า รายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นข้อมูลที่ประชาชนสามารถดูได้หรือไม่ และอยู่ภายใต้ พรบ. ข้อมูลข่าวสารหรือไม่

ศ. เสน่ห์ จามริก ชี้แจงว่า ถือเป็นหลักการที่ประชาชนสามารถดูได้

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน ชี้แจงเพิ่มเติมว่า โดยหลักการจะเปิดเผย เว้นแต่กรณีเห็นว่า ถ้าเปิดเผยแล้วจะมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้อื่น เช่น ชื่อบุคคลหรือสิทธิความเป็นส่วนตัว เป็นต้น ก็จะปกปิด โดยรายงานการตรวจสอบนี้จะอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งกว้างกว่าและครอบคลุมถึง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารด้วย

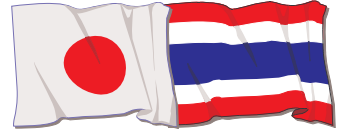
นายพิศาล มาถนอพัฒน์ สอบถามเพิ่มเติมว่า เอกสารลับทางราชการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบมีการเปิดเผยหรือไม่

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน ชี้แจงว่า สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีระเบียบปฏิบัติภายในเรื่องความลับที่กำหนดว่าผู้บริหารระดับใดมีสิทธิเข้าถึงข้อมูล

ศ. เสน่ห์ จามริก ชี้แจงเพิ่มเติมว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไม่แตกต่างกับกระทรวงการต่างประเทศ หากเป็นเรื่องผลประโยชน์ของประเทศชาติถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องวินิจฉัย ส่วนรายงานเป็นเรื่องที่ต้องเปิดเผยแน่นอน

นายวีรชัย พลาศรัย ขอทราบสถานะของหนังสือเรียนนายกรัฐมนตรีน

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน ชี้แจงว่า เป็นข้อเสนอแนะ

3.4.3 ประเด็นการละเมิดสิทธิ

นางวิลาวรรณ มังคละธนกูล เสนอว่า หากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แจ้งให้ทราบว่า การทำ FTA เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างไร จะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจว่า ประเด็นใดที่เป็นการละเมิด เพื่อจะสามารถชี้แจงได้ถูกต้อง เพราะคงไม่ใช่การทำ FTA ทั้งหมด เนื่องจากการทำ FTA คือการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร

นายพิศาล มานวพัฒน์ เสนอเพิ่มเติมว่า สิ่งที่คุณะทำงานต้องการทราบคือ จุดใด โดยความพลั้งเผลอทำให้เกิดการละเมิด จะได้มีโอกาสอธิบายให้ชัดเจน

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิณ ชี้แจงว่า เป็นเอกสิทธิ์ของฝ่ายบริหารที่จะดำเนินการได้ แต่ใน ส่วนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะตรวจสอบว่า อำนาจที่ทำไปมีการละเมิดสิทธิตรงไหนบ้าง

4. ข้อสรุปในการหารือ

4.1 กระบวนการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศ. เสน่ห์ จามริก แจ้งว่า หลังการหารือเบื้องต้นในวันนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตรวจสอบการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีไทย - ญี่ปุ่น หากคณะเจรจามีเอกสารที่จะจัดส่งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อการทำความเข้าใจเบื้องต้น จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และจะได้นัดหมายเรื่องการตรวจสอบกับคณะเจรจาต่อไป

4.2 เอกสารข้อเรียกร้อง (Text)

นายพิศาล มานวพัฒน์ แจ้งว่า หากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหนังสือถึง หัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย - ญี่ปุ่น เพื่อขอรับเอกสารข้อเรียกร้อง (Text) ในการเจรจาดังกล่าว ยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

4.3 ประเด็นการละเมิดสิทธิ

นายพิศาล มานวพัฒน์ แจ้งว่า เพื่อให้การชี้แจงของคณะเจรจาในการตรวจสอบของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปโดยถูกต้องชัดเจน จึงขอทราบประเด็นการละเมิดสิทธิของ ผู้ร้องเรียนด้วย

ศ. เสน่ห์ จามริก กล่าวขอบคุณคณะผู้เข้าพบที่ให้เกิดริเข้าพบเพื่อหารือเกี่ยวกับเรื่อง ดังกล่าว

นางสาวบังอร จงเลิศตระกูล

ผู้สรุปผลการหารือ